

Finanšu ministrija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda investīciju ietekmes uz ilgtspējīgas transporta sistēmas attīstību izvērtējums

Iepirkuma numurs: Id. Nr. FM2022/83 (TP IZV)

SIA “Konsorts”, SIA “AC Konsultācijas”, 23.11.2023.

Mērķis un izvērtējuma tvērumi

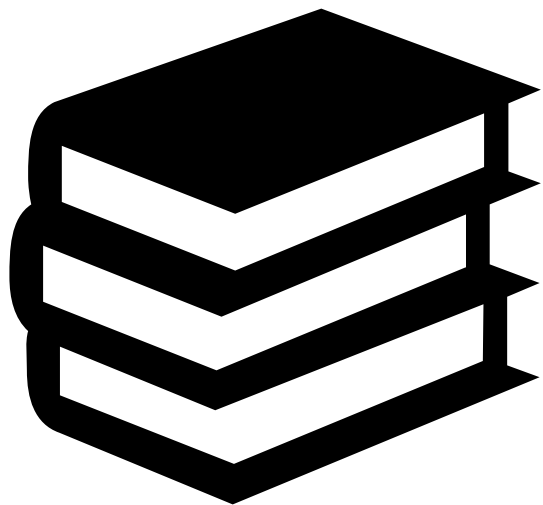
Izvērtējuma mērķis ir analizēt ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda DP “Izaugsme un nodarbinātība” 6. PV “Ilgtspējīga transporta sistēma” ieguldījumu lietderību, efektivitāti, ietekmi un ilgtspēju.

Izvērtējums ir veikts, ņemot vērā DP 6. PV mērķi – *nodrošināt ilgtspējīgu transporta infrastruktūru un labas kvalitātes transporta un loģistikas pakalpojumus, kas nodrošina darbavietas un pienesumu pakalpojumu eksporta apjoma pieaugumam.*

Vērtējamie parametri:

Metodes

Dokumentu analīze

Statistikas analīze

Izpildītāja ekspertu
diskusijas –
darbnīcas

Ieinteresēto pušu
intervijas un
diskusijas

*10 intervijas un 3
diskusijas*

Aptaujas

- Finansējuma saņēmējiem
- Pašvaldībām

Gadījuma izpēte
(SAM 6.1.2.; 6.1.5.; 6.2.1.
un 6.3.1.)

Izmaksu - ieguvumu
analīžu verifikācija

1. SAM raksturojums un atbilstība mērķiem

- Kādi ieguvumi bija plānoti no investīcijām?

- Kāda ir ieguldījumu saskaņotība un papildinātība (savstarpēji, ar citiem ieguldījumiem ārpus 6. PV, ES līmeņa stratēģisko mērķu sasniegšanā)?

2014. - 2020. gada plānošanas perioda
6. prioritārā virziena
"Ilgspējīga transporta sistēma"
ieguldījumi Latvijā

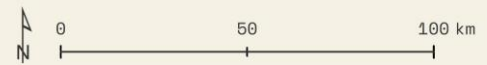

- **SAM 6.3.1.**
Valsts reģionālo autoceļu pārbūve
Kopējais garums 335,4 km
Kopējā projektu summa:
270,23 milj. Eur
- **SAM 6.1.5.**
Valsts galveno autoceļu pārbūve
Kopējais garums 348,1 km
Kopējā projektu summa:
305,4 milj. Eur
- SAM 6.2.1.**
Jauno pasažieru staciju izbūve Rīgā
- Dzelzceļa pasažieru infrastruktūras modernizācija esošās stacijas līnijās
Dzelzceļa infrastruktūras modernizācijas vilcienu kustības ātruma paaugstināšanai un dzelzceļa pasažieru infrastruktūras modernizācija esošās stacijas līnijās
- Rīga - Jelgava
- Rīga - Aizkraukle
Kopēja projektu summa:
136,8 milj. Eur

- SAM 6.1.1.**
Ventspils Brivostas pievadceļu un hidrotehnisko būvju attīstība
41,5 milj. Eur
- Liepājas ostas pievadceļu, infrastruktūras un hidrotehnisko būvju attīstības
54,2 milj. Eur
- SAM 6.1.2.**
Vides un drošības pasākumi lidostā "Rīga" un Latvijas gaisa telpā
24,8 milj. Eur
- SAM 6.1.6.**
Transporta nozares informācijas nacionālā punkta izveide
5,9 milj. Eur

- SAM 6.1.7.**
Ar Rail Baltica projekta saistītās atbalsta infrastruktūras pārbūve
29,2 milj. Eur
- SAM 6.1.4.**
Pilsētu infrastruktūras sasaiste ar TEN-T tīklu
Rēzekne - 4,8 milj. EUR
Liepāja - 7,7 milj. EUR
Ventspils - 6,1 milj. EUR
Jelgava - 21,6 milj. EUR
Jēkabpils - 10,4 milj. EUR
Valmiera - 8,8 milj. EUR
Daugavpils - 13,3 milj. EUR
- SAM 6.1.3.**
Rīgas tiltu, pārvadu un maģistrāļu attīstība
195,4 milj. Eur

- Novadu centrs
- Valsts galvenais autoceļš
- Valsts reģionālais autoceļš
- TEN-T autoceļu tīkls
- - - Dzelzceļš
- Pilsētas

	Nosaukums (īsi)	Risināmās problēmas (atslēgvārdi)	Kopējās investīcijas, milj. EUR (uz 8.11.23.)	Projekti	Finansējuma saņēmēji
6.1.1. 	Lielo ostu kuģošanas drošības un pievadceļu uzlabošana	Kuģošanas drošība; pievadceļu kvalitāte; ostas terminālu sasniedzamība; kravas transporta kustības sabalansētība ar pārējo pilsētas transportu.	135	6	RBP, VBP, LSEZ
6.1.2. 	Vides un drošības pasākumi lidostā un Latvijas gaisa telpā	SEG emisijas; vides piesārņojums; trokšņa līmenis; GK sastrēgumi; lidojuma drošības standartu uzlabošana.	25	2	Lidosta "Rīga"; CAA
6.1.3. 	Rīgas pilsētas integrētas transporta sistēmas attīstība	Pārslogotas ielas; ielu fragmentārais raksturs un "pudeles kakla" efekts; ielu, tiltu un pārvadu slikts tehniskais stāvoklis; vides piesārņojums.	195	5	RVP
6.1.4. 	Pilsētu sasaiste ar TEN-T tīklu	Pilsētu maģistrālo ielu fragmentārais raksturs; pieaugoša transporta intensitāte; neefektīvi pilsētu savienojumi ar TEN-T tīklu.	73	9	Lielo pilsētu pašvaldības
6.1.5. 	Valsts galveno autoceļu segu pārbūve	Sliktā tehniskā stāvoklī esošs VGA segums – laika un CSNg izmaksas satiksmes dalībniekiem; SEG emisijas.	305	24	SM
6.1.6. 	Transporta nozares informācijas nacionālā piekļuves punkta izveide	Decentralizēta autoceļu un transporta datu pārvaldība, neharmonizēta efektīvai koplietošanai.	6	1	SM
6.1.7. 	Multimodāla transporta sistēmas iespējošana	Neefektīva transporta infrastruktūra un organizācija ap Rīgas Centrālo staciju, slikta tās sasniedzamība; efektīvas multimodālas transporta sistēmas plāna neesamība Rīgas metropoles areālā.	29	2	RVP; SM
6.2.1. 	Dzelzceļa infrastruktūras uzlabošana	Caurlaides un caurvedes nepietiekamība; CSNg; nolietota infrastruktūra; vides nepieklūstamība; zema pasažieru pārvadājumu pakalpojuma pievilcība.	137	4	LDZ
6.3.1. 	Valsts reģionālo autoceļu kvalitātes uzlabošana	Sliktā tehniskā stāvoklī esošs VRA segums – laika un CSNg izmaksas satiksmes dalībniekiem; SEG emisijas.	270	37	SM

2014. - 2020. gada plānošana perioda
6. prioritārā virziena
"Ilgtermiņīga transporta sistēma"
ieguldījumi Rīgas reģionā

Apzīmējumi

SAM 6.1.3.

Salu tilta kompleksa atjaunošana,
pārbūve un izbūve:
1. kārtā - 14,9 milj. Eur
2. kārtā - 29,0 milj. Eur

Satiksmes pārvads pār dzelzceļu pie
Brasas stacijas
16,0 milj. Eur

Austrumu maģistrāle posmā "Ieriķu iela -
- Vietalvas iela" - 1. un 2.kārtā
74,9 milj. Eur

Satiksmes pārvads pāri dzelzceļa sliežu
ceļiem "Rīga-Skulte" 1. kārtā
60,6 milj. Eur

KOPĀ: 195,4 milj. Eur

SAM 6.1.5.

Valsts galveno autoceļu pārbūve
Kopējais garums 348,1 km
Kopējā projektu summa:
305,4 milj. Eur

SAM 6.1.1.

Satiksmes pārvads no Tvaika ielas
uz Kundziņsalu
38,9 milj. Eur

SAM 6.2.1.

● Modernizētas stacijas

Jaunas stacijas

Rīgas dzelzceļa mezgla posma
Sarkandaugava - Mangaļi - Ziemeļblāzma
modernizācija
22,4 milj. Eur

Dzelzceļa infrastruktūras modernizācija
vilcienu kustības ātruma paaugstināšanai

— Rīga - Jelgava

— Rīga - Aizkraukle

— Pasāžieru infrastruktūras modernizācijas
linijas

SAM 6.1.7.

Eiropas nozīmes dzelzceļa infrastruktūras
Rail Baltica integrēšana Rīgas
valstspilsētas centra infrastruktūrā
28,0 milj. Eur

Pētījumu, novērtējumu un saistītās
dokumentācijas izstrāde ilgtermiņīga,
integrēta un koordinēta multimodāla
sabiedriskā transporta plāna priekšlikuma
sagatavošanai Rīgas metropoles areālā.
1,2 milj. Eur

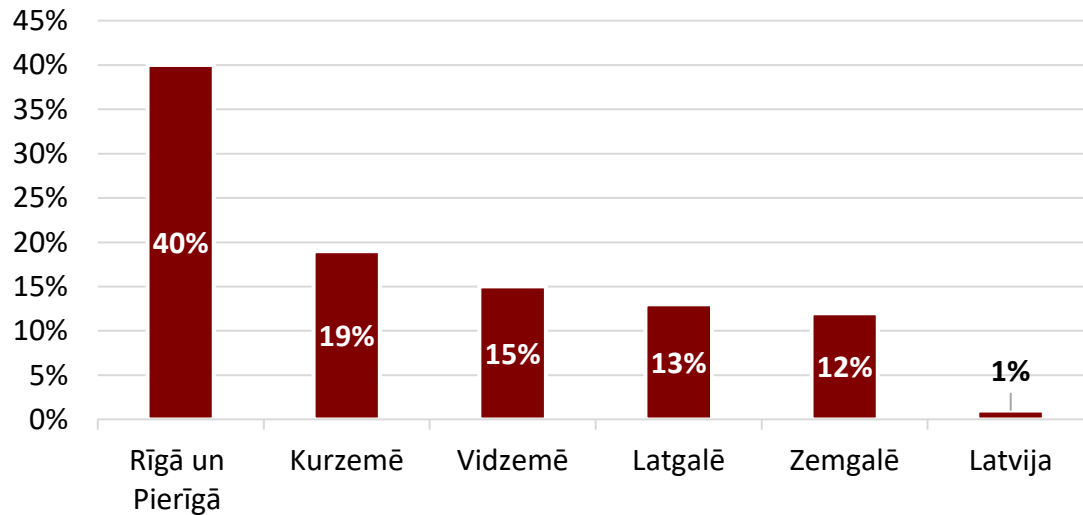
SAM 6.1.2.

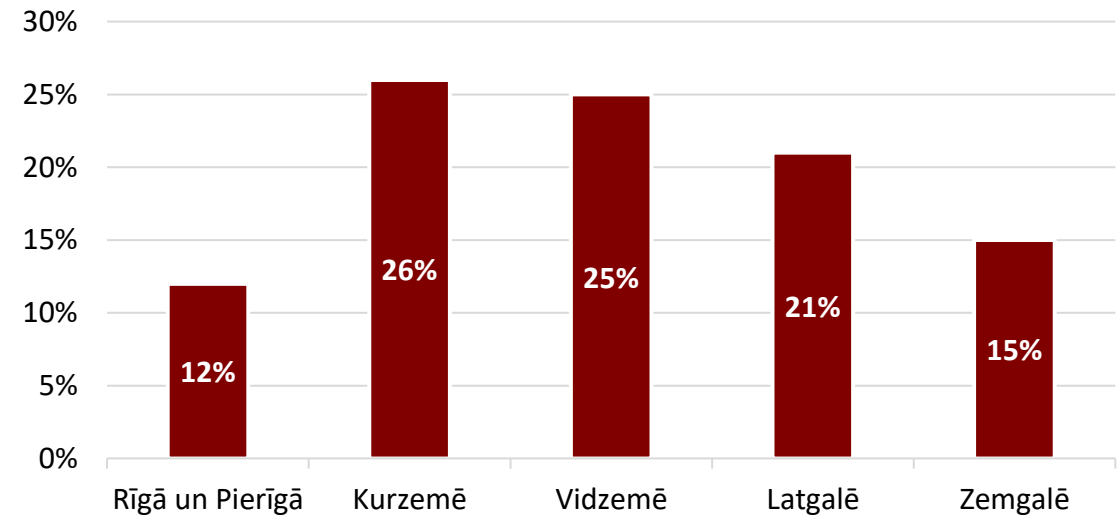
Vides un drošības pasākumi lidostā "Rīga"
un Latvijas gaisa telpā
24,8 milj. Eur

Faktiskais (attiecināmais un neattiecināmais) finansējums uz 8.11.2023. ir **1 175,0 milj. EUR.**

6. PV Investīciju ieguldījums sadalījumā pa reģioniem

Pārbūvēto VGA un VRA garums (km) sadalījumā pa reģioniem

Sasaiste SAM	6.1.1. 	6.1.2. 	6.1.3. 	6.1.4. 	6.1.5. 	6.1.6. 	6.1.7. 	6.2.1. 	6.3.1. 	4 PV mērķis	3 PV mērķis	7 PV mērķis	2 PV mērķis
	Lielo ostu kuģošanas drošības un pievadceļu uzlabošana	Vides un drošības pasākumi lidostā un Latvijas gaisa telpā	Rīgas pilsētas integrētas transporta sistēmas attīstība	Pilsētu sasaiste ar TEN-T tīklu	Valsts galveno autoceļu segu pārbūve	Transporta nozares informācijas nacionālā piekļuves punkta izveide	Multimodāla transporta sistēmas iespējošana	Dzelzceļa infrastruktūras uzlabošana	Valsts reģionālo autoceļu kvalitātes uzlabošana	SEG emisiju samazinājums	MVU konkurētspēja	Darbspēka mobilitāte	IKT pieejamība
6.1.1.			x	x	x	x		x	x	x	x		
6.1.2.										x			
6.1.3.	x									x	x	x	
6.1.4.	x				x					x	x		
6.1.5.	x			x		x			x	x	x	x	
6.1.6.	x				x				x	x			x
6.1.7.								x		x		x	
6.2.1.	x						x			x	x	x	
6.3.1.	x				x	x				x	x	x	

2. SAM ieguldījumu efektivitāte un ietekme

- *Cik lielā mērā ir sasniegti SAM mērķi un rezultāti?*
- *Kāda ir ieguldījumu efektivitāte politikas plānošanas un normatīvajos dokumentos noteikto mērķu sasniegšanā?*
- *Kāda ir investīciju faktiskā ietekme uz labuma guvējiem?*
- *Kādi ir ieguldījumus kavējošie un veicinošie faktori?*

Projektu ieviešanas termiņš 31.12.2023.

Projektu gatavošana līdz līguma noslēgšanai

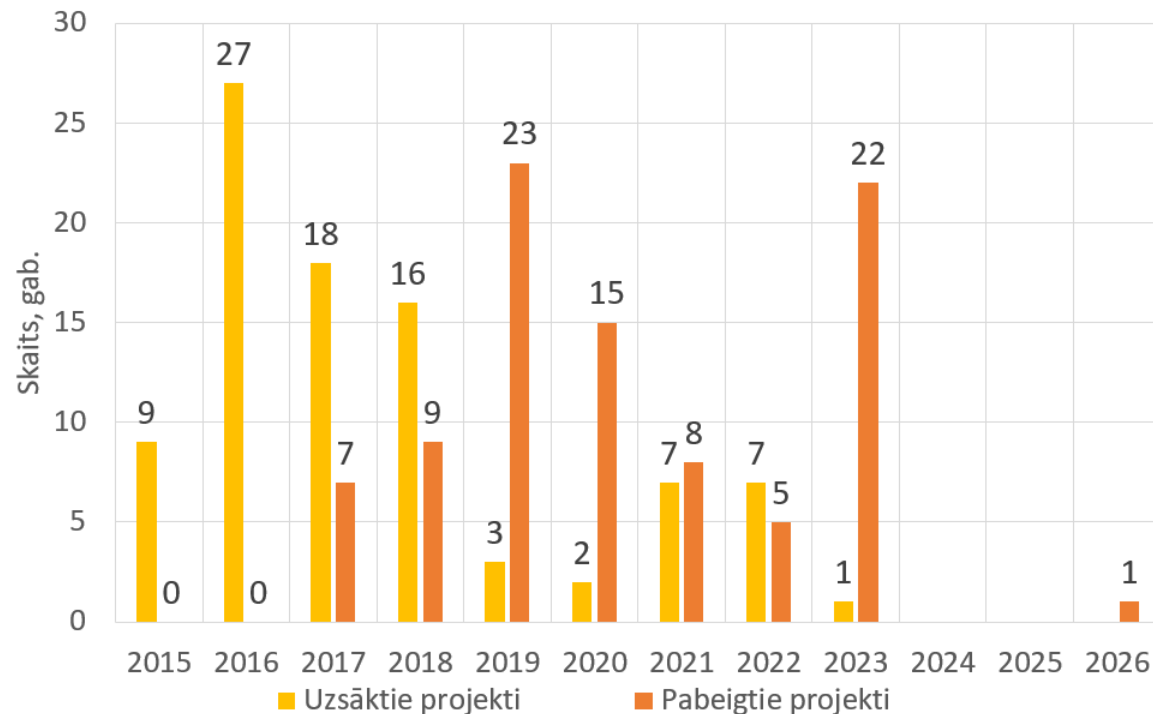
+/- 2014-2023

Projektu ieviešana

+/- 2015-2023+

Projekta darbība

6. PV projektu uzsākšanas un pabeigšanas gadi

Ex-post vērtējums, 2023

+/- 2018-2050

legūtais ekonomiskais efekts

Sagaidāmais ekonomiskais efekts

2012 2014 2016 2018 2020 2022 2024 2026 2028 2030 2032 2034 2036 2038 2040 2042 2044 2046 2048 2050

Plānotie **SAM mērķi kopumā ir izpildīti**;

Plānotie rezultāti tiks pilnībā sasniegti līdz 2023.g. beigām; dzelzceļa projektos (SAM 6.2.1.) tos plānots sasniegt vēlāk.

Precīzu ieguldījumu efektivitāti plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sasniegšanā **ne vienmēr var novērtēt, jo mērķi nereti ir vispārīgi un to sasniegšanu ietekmē dažādu faktoru kopums.**

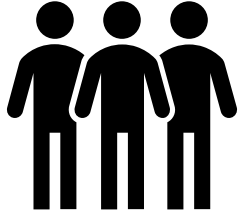
Tirgus apstākļi, kas pamato ieguldījumus 6. PV:

- vēsturiski nelielās investīcijas autoceļu uzturēšanā,
- sasaiste starp A – R virziena tirgiem (kravām),
- relatīvi sliktāka sasaiste ar Eiropas transporta tīklu un infrastruktūras neatbilstība Eiropas standartiem
- nepieciešamība sekmēt transporta drošību, kā arī virzīties uz Eiropas zaļo kursu.

Administratīvais slogs – kopumā samērīgs, vienlaikus ir vairāki trūkumi, kas apgrūtināja procesus un kurus būtu nepieciešams risināt (*piem., zemju atsavināšana un īpašumtiesību nostiprināšana, izmaksu attiecināmības pierādīšana, būvprojektu saskaņošana*).

Faktori, kas negatīvi ietekmēja - Covid-19, karš Ukrainā, tos nebija iespējams paredzēt.

Ģeopolitiskā situācija atstāja sekas uz nozares attīstību, pieprasot pārskatīt / aktualizēt ieguldījumu prioritātes.

Ietekme uz labuma guvējiem

Laika ekonomija

- Samazināts dīkstāves radīts aizkavējums (uzņēmēji)
- Samazināts brauciena laiks (iedzīvotāji, uzņēmēji)

Vides ieguvumi

- Troksnis
- Vibrācijas
- Tīrāks gaiss
- Klimata pārmaiņu bremsēšana

Drošības pieaugums

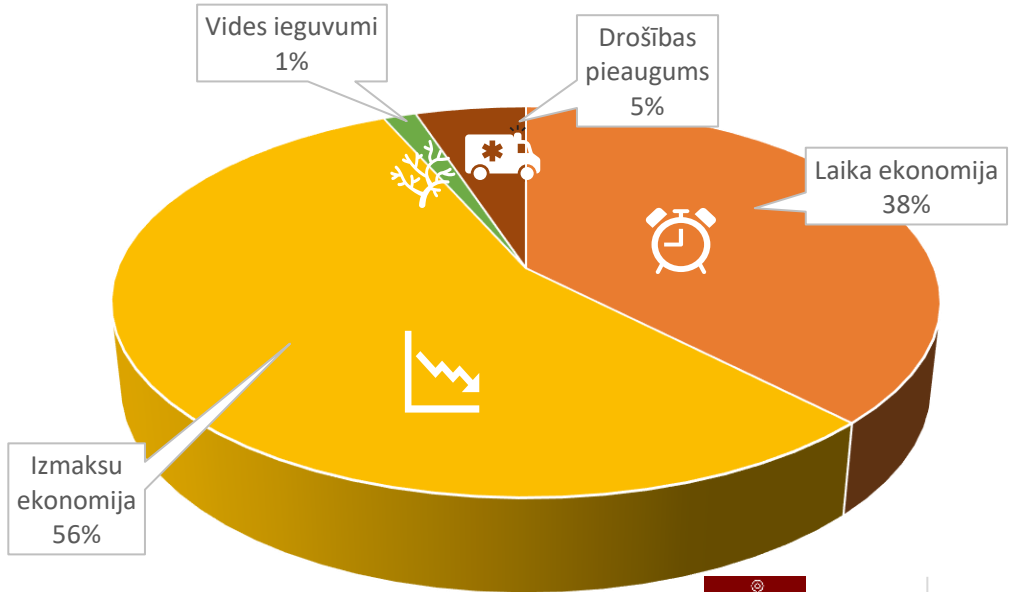
- Ceļu satiksmes negadījumi
- Dzelzceļa satiksmes negadījumi
- Kuģu satiksmes negadījumi
- Gaisa satiksmes negadījumi

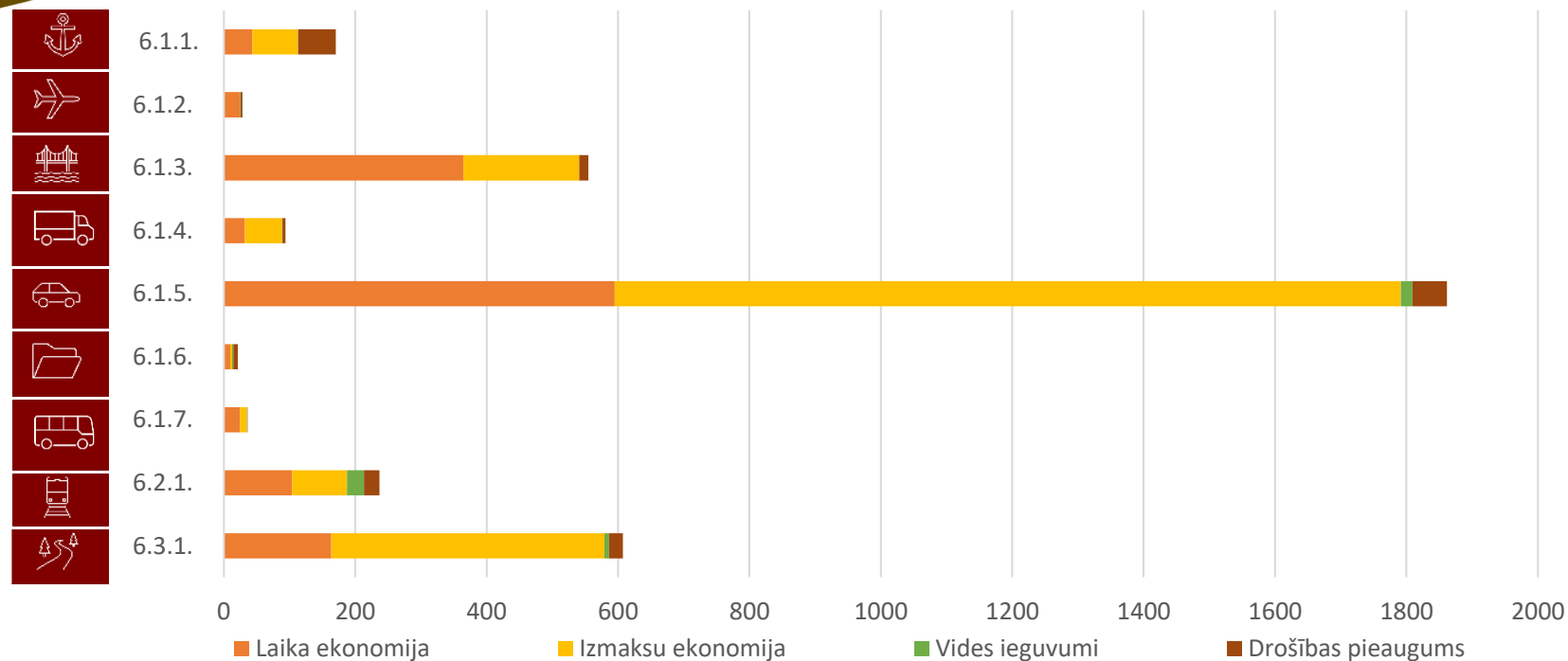
Izmaksu ekonomija

- Transporta remonta izmaksas
- Amortizācijas izmaksas
- Brauciena degvielas izmaksas u.c.

Ieguvumu īpatsvars PV6 griezumā

Ieguvumu apjoms SAM griezumā (milj. EUR diskontēti)

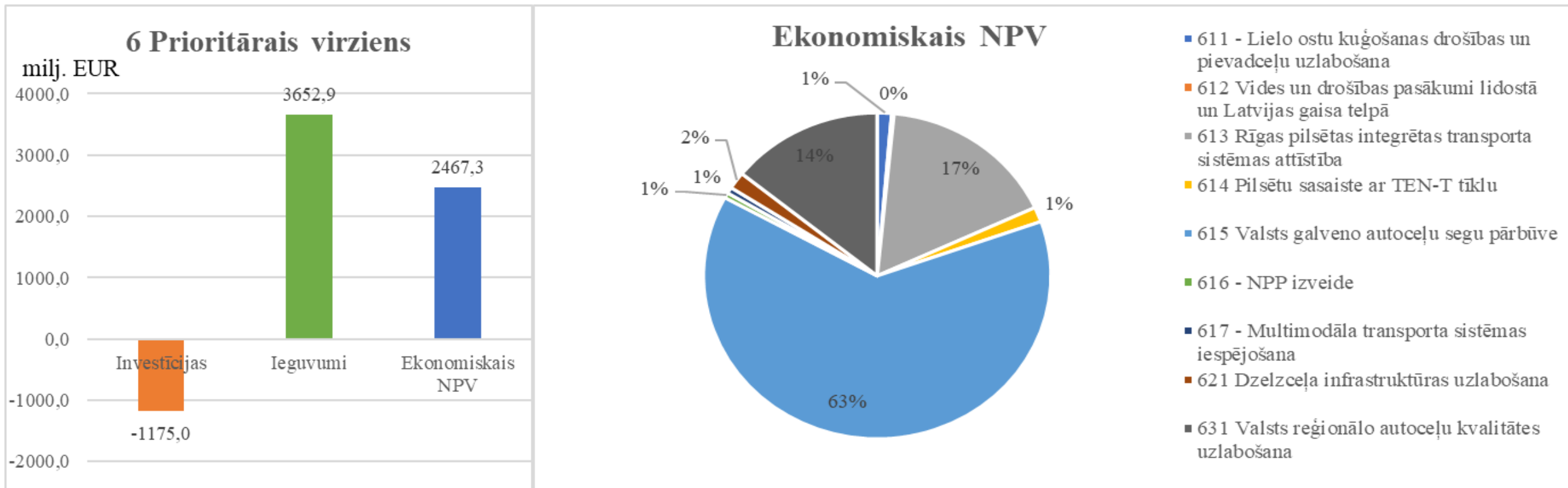

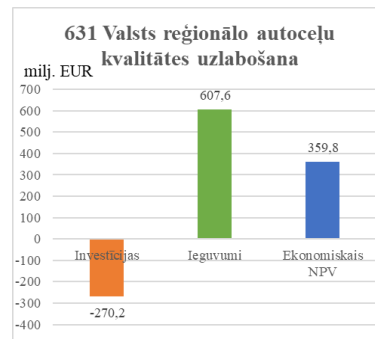
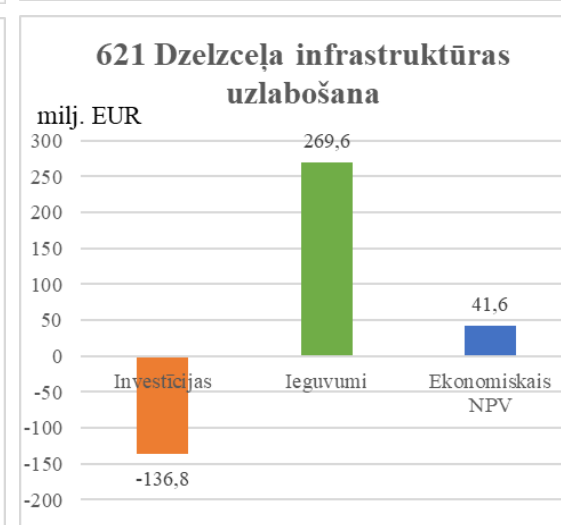
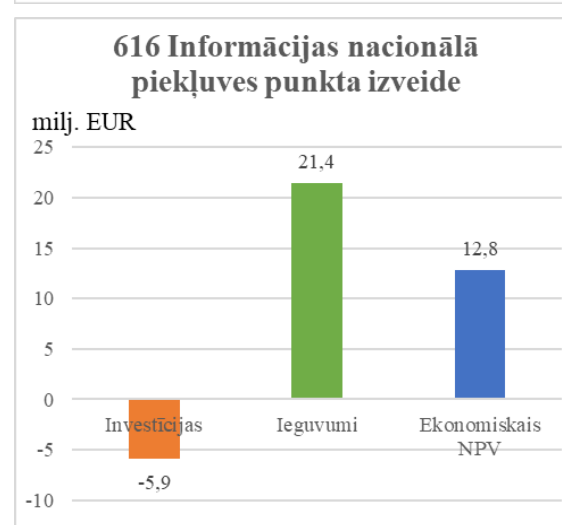
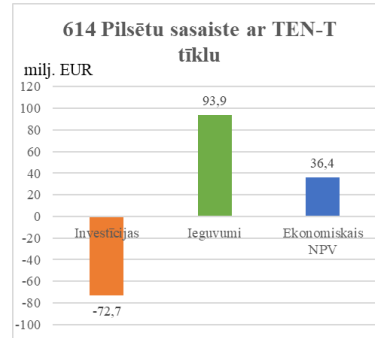
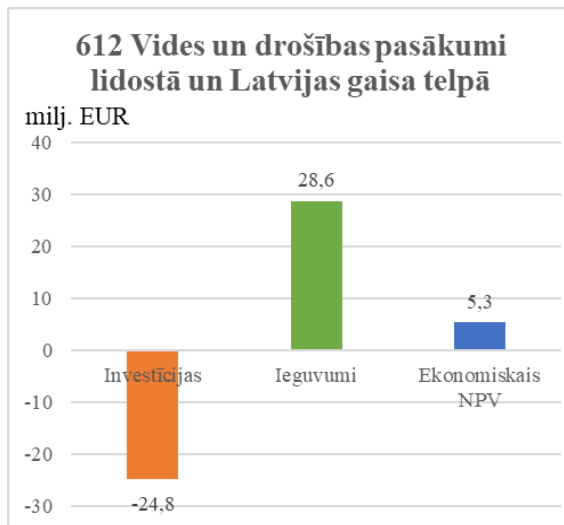
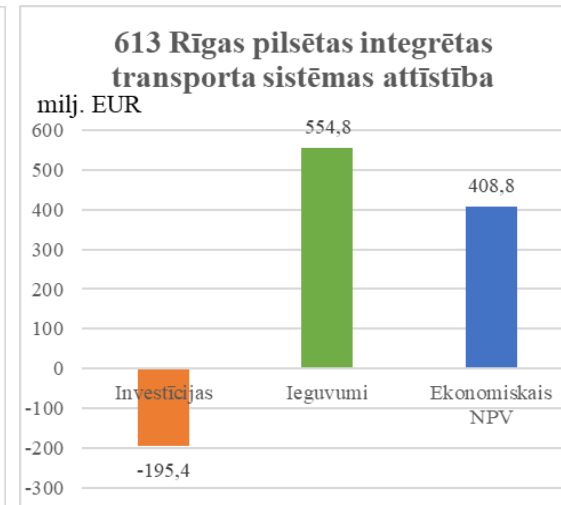
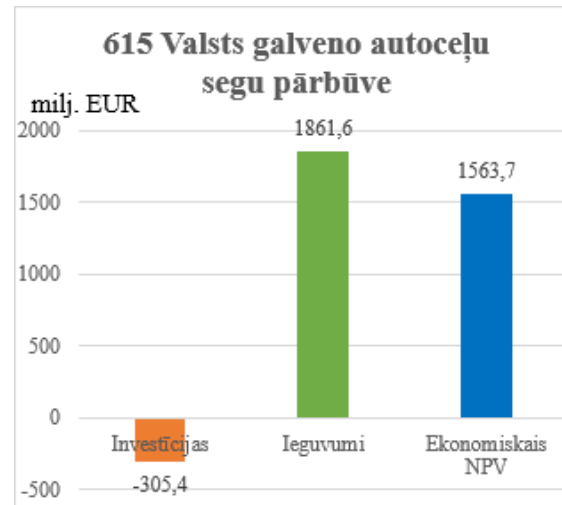
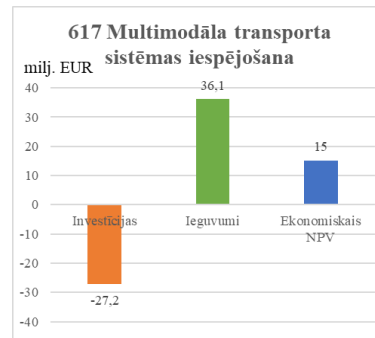
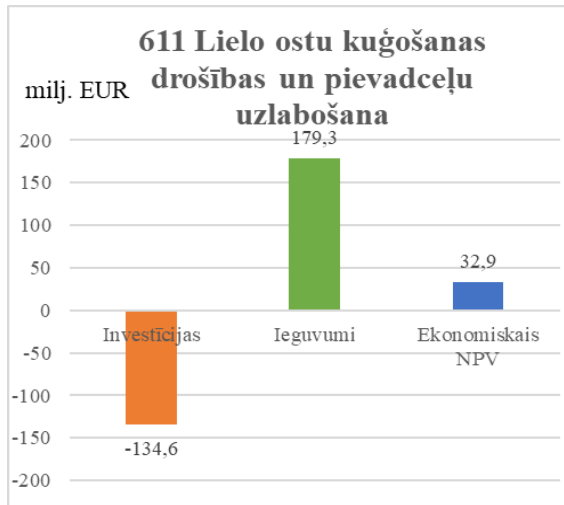
3. SAM ieguldījumu lietderība un rentabilitāte

- *Kādi ir ieguldījumi pret faktiskajiem rezultātiem – ERR, BCR, ENPV?*
- *Vai un kā ir mainījušies IIA izvirzītie pieņēmumi?*

Katra ieguldītā EUR atdeve ir vērtējama amplitūdā no 1,1 līdz pat 20,5 EUR.

Investīcijas 6. PV ir 1,2 miljardi EUR (8.11.2023), šo investīciju radītie diskontētie sociāli-ekonomiskie ieguvumi ir 3x lielāki (3,6 miljardi EUR).

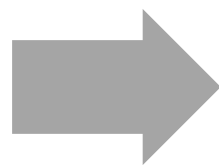

Izvirzītie IIA pieņēmumi ne vienmēr ir izpildījušies.

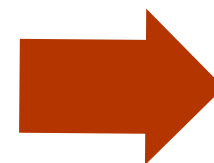
Būtiskākā ietekme - Covid-19 (*zemākas pasažieru plūsmas un GVDI uz autoceļiem un ielām*).

Kravu pārvadājumos lielāka ietekme ir bijusi ģeopolitiskajiem notikumiem.

Dažos SAM (piemēram, VGA un VRA) ir iespējams gana precīzi noteikt, kā izmaiņas ir ietekmējušas projektu ekonomisko efektivitāti. Citos SAM trūkst dati, SAM vēl ir ieviešanā.

Daļas projektu sociāli-ekonomiskā ietekme izpaudīsies ilgtermiņā un to būs iespējams novērtēt 5 - 10 gadu periodā.

Lidostas, VGA un VRA projektu ekonomiskā efektivitāte varētu būt nedaudz zemāka nekā sākotnēji plānots, tomēr projekti joprojām ir ekonomiski pamatoti un izdevīgi sabiedrībai.

Atsevišķu projektu sociāli-ekonomiskās atdeves rādītāji (sevišķi VRA projektiem) ir pat labāki nekā sākotnēji plānots, jo ir būtiski pieaudzis lietotāju skaits.

4. SAM ieguldījumu rezultātu ilgtspēja

- *Kāda ir rezultātu noturība – vai ir sistēma ieguldījumu uzturēšanai?*
- *Kāds ir rezultātu saglabāšanās potenciāls – vai uzņemtais kurss un rezultāti ir saskaņā ar jaunā plānošanas perioda mērķiem, Eiropas mērķiem un globālajām tendencēm?*

Lielākajā daļā SAM projektu ir **sistēma (struktūra) ieguldījumu uzturēšanai un ir paredzēti līdzekļi** uzturēšanas darbiem.

Pašvaldību projektiem nav izstrādāta **normatīvā vide ilgtermiņa uzturēšanas izmaksu obligātai segšanai** (t.i., autoceļu, ielu seguma virskārtas atjaunošanai, kas ir nepieciešama projekta rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai).

SAM, kas ir cieši saistīti un atkarīgi no starptautiskajiem pārvadājumiem, pastāv risks, ka **ģeopolitiski, makroekonomiski notikumi var atstāt negatīvas sekas**, mazinot finansējuma pieejamību infrastruktūras uzturēšanai.

6. PV SAM rezultāti sniegs ieguldījumu 2021. – 2027. gada plānošanas perioda politikas mērķu īstenošanā.

Ieguldījumi ir plānoti secīgi, papildinoši.

Operacionālie ieteikumi

Ieteikumi:	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
Iespēju robežās savlaicīgāk veikt atbalsta nosacījumu saskaņošanu , lai savlaicīgi uzsāktu projektu realizāciju.	FM, SM	PKC, visi atbalsta saņēmēji, Saeima, CFLA, EK, MK
Izvairīties no situācijām, kad projekta faktiskā realizācija tiek uzsākta dažus mēnešus pirms attiecināmības perioda beigām ar lielu riska varbūtību neiekļauties termiņā.	Finansējuma saņēmēji, CFLA	FM, SM

Ieteikumi:	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
<p>Rast risinājumus, veidot sistēmu, kas atvieglotu, paātrinātu būvprojektu saskaņošanas procesu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ES fondu projektiem – īpaša, paātrināta izskatīšanas kārtība ('zaļā koridora princips')? - TN izsniedzējiem rast iespēju līdzfinansēt ieteiktos risinājumus? Diskutēt par finansējuma ierobežojuma atkāpēm inženiertehniskajiem risinājumiem? - Kā vēl standartizēt, efektīvizēt procesu? 	EM	Inženiersistēmu turētāji, pašvaldības, SM, CFLA
<p>Radīt skaidrāku regulējumu / saprotamāku un paredzamāku procesu saistībā ar sabiedrības interešu ņemšanu vērā būvprojektu saskaņošanas procesā (biedrību viedoklis u.c.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Risinājuma pieņemšana, nonākot strupceļā – ja atšķiras projekta īstenotāja un sabiedrības intereses / viedoklis; diskusijas ieilgst un ir apdraudēta projekta realizācija laikā un budžetā 	EM	Pašvaldības, NVO, MK

Ieteikumi:	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
<p>Sagatavojot IIA, pēc iespējas jāizmanto dati, kas ir objektīvi, pastāvīgi uzkrāti un ir regulāri pieejami publiskajās datu bāzēs vai pašam projekta iesniedzējam.</p> <p>Gadījumos, kad tiek izmantotas citas pieejas, IIA ziņojumā sniegt pietiekami plašu metodoloģisku skaidrojumu.</p>	Projekta iesniedzēji - atbalsta saņēmēji	SM, CFLA
<p>LVC rekomendējams vismaz reizi 5 gados aktualizēt brauciena vidējos ātrumus dažādu transportlīdzekļu kategorijām pa dažādu segumu un normālprofilu autoceļiem.</p>	Projekta iesniedzēji - atbalsta saņēmēji	LVC, SM, CFLA
<p>Papildināt SAM ar sasniedzamajiem rādītājiem, kas skaidri un izmērāmi parāda ilgtspējīgas transporta sistēmas darbības uzlabojumus un sabiedrības ieguvumus kopumā, tajā pašā laikā nodrošinot nepieciešamo izejas datu savākšanu, kas ļauj precīzāk konstatēt/novērtēt SAM efektivitāti.</p>	SM	potenciālie finansējuma saņēmēji, PKC
<p>Specifisko iznākumu rādītāju skaitliskās vērtības pirms un pēc projektu realizācijas uzrādīt KPVIS sistēmā.</p>	SM	CFLA

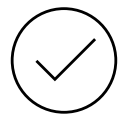
Stratēģiskie ieteikumi

Turpināt ieguldījumus **dzelzceļa infrastruktūrā un mobilitātes punktos**, veicinot dzelzceļa kā sabiedriskā transporta mugurkaulu, lai mazinātu SEG emisijas, CSNg risku.

Lai pārvadājumi funkcionētu pilnvērtīgi, jālikvidē ‘šaurie punkti’ (*Zasulauks – Lāčupe; Lilaste – Inčupe; Krievupe – Vangaži*).

Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
SM, LDZ	PaV, LVC, plānošanas reģioni, pašvaldības, ATD

Veicināt ieguldījumus **autoceļu TEN-T tīkla un mazo ostu infrastruktūras sasaistē**, uzlabojot ostu sasniedzamību.

Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
SM	LVC, ostas un attiecīgās pašvaldības, kurās ir ostas

Gadījumos, kad atbalsta saņēmējas ir pašvaldības vai ostu pārvaldes (kapitālsabiedrības), **nepieciešama atklātas projektu atlases procedūras izmantošana**, kas nodrošinātu to, ka ieviešanai tiek virzīti projekti ar augstāko ekonomisko efektivitāti

Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
SM, FM	Pašvaldības, LVC, ostas

Autoceļu un ielu tīklu attīstība:

- nodrošinātu **TEN-T Regulas** (Nr. 1315/2013) 39. panta otrās daļas c) punktā **noteikto par pamattīkla atbilstību ātrgaitas autoceļiem;**
- pārbūvējot VGA un VRA, lielāks **fokuss** liekams **uz** tehniskajiem un/vai operacionālajiem **risinājumiem, kas samazina CSNg riskus.**

Atbildīgā institūcija	Iesaistītās puses
SM	LVC

Paldies par uzmanību!

Jautājumi, komentāri?

***Autori:** Dārta Gātere, Gints Birzietis, Kaspars Timofejevs, Kristīne Vībane, Ivars Bergs, Igors Voitešonoks*